

UN DEVOTAT AL POEZIEI DRAMATICE

Era un tânăr plin de visuri, acum patru decenii, când, absolvent de Conservator, s-a urcat în tren și s-a dus de-a dreptul la Paris, la Firmin Gémier, actor renumit și în același timp unul dintre cei mai mari regizori. I-a spus maestrului din ce țară vine și ce vrea să facă la Paris: școală de regie. Și l-a rugat să-i dea o îndeletnicire oarecare pe lingă el.

Peste doi ani, tânărul cirac al maestrului francez s-a reîntors în țară cu o imensă dorință de înnoire a artei regizorale, Victor Eftimiu, directorul teatrului, i-a dat să monteze trei piese în două stagii, în anii 1920 și 1921: *Electra* lui Hoffmannstahl, *Săptămîna luminată* de M. Săulescu și *Glauco* de Luigi Morselli. Debutul lui a stîrnit un deosebit interes. Drept răsplată, după plecarea lui Victor Eftimiu de la direcție, Victor Bumbęști a fost scos din teatru. Cumpăna meritelor nu putea fi decît strîmbă în mina unor oameni nepriecuți sau rău intenționați. Bieții actori și regizori tremurau pentru soarta lor. Se știe că actrițe ca Victoria Mierlescu ori Natașa Alexandra, sau actori ca marele comic Ion Sirbu, au fost scoși din teatru, în tinerețe, ca netaleantați! Așa s-a făcut că Victor Bumbęști a fost îndepărtat și el ca inutil, din instituția căreia, chiar atunci, de curind, îi dăruise trei succese artistice.

În căutarea altei scene, regizorul nostru a nimerit la Craiova.

Acolo, numai într-o stagiune și jumătate, a pus în scenă șapte piese: între care *Răzvan și Vidra* de Bogdan Petriceicu Hașdeu, *Fata din dafin* de Scarlat Froda și Adrian Maniu, *Legenda funigeilor* de D. Anghel și St. O. Iosif.

După doi ani V. Bumbęști, revenit la București, a urcat din nou, cu numirea în buzunar, scara Teatrului Național, din strada Cimpineanu. Ascensiunea lui artis-

tică a fost însă anevoioasă. A lăsat multe fișii din suflet în lupta cu intriga și „lucrătura”. S-a închis cu mindrie în el însuși. Nu întreținea legături „mondene” cu anumite „cercuri” în care se făcea „vîntul și ploaia” în materie de teatru și în care se făureau reputațiile. Din cauza asta „montările” lui n-au stîrnit senzație în lumea celor care se prăpădeau după piese cu amănți, aduse de la Paris.

Ca fost elev al lui Const. Nottara, Victor Bumbęști avea cultul versului, pe care-l dorea spus cu înflăcărare și muzicalitate de interpreți. Iar pentru teatrul romantic el avea o adevărată pasiune.

„Direcția de scenă a lui Victor Bumbęști a accentuat, în joc și în ritm, marea despletire romantică” a scris Ion Marin Sadoveanu vorbind despre regia piesei *Hernani* de Victor Hugo. Și, într-adevăr, această „despletire romantică” era tocmai rezultatul pe care-l obținea regizorul în înscenările sale. Iată ce scrisese și Victor Eftimiu, după ce văzuse *Legenda funigeilor* la Craiova:

„Piesa este pusă în scenă cu multă fanfanzie măsurată și lirism armonios de Victor D. Bumbęști etc....”

Dramaturgia clasică romînească îl preocupa în mod deosebit. Se știe că clasiicii romîni nu erau pe placul „snobilor”, din care cauză directorii de teatru îi programau cu parcimonie, socotîndu-i autori „neproductivi”. Dar Victor Bumbęști n-a cerut niciodată să se programeze piese de alcov, sau cu aspecte morbide cu care „se mergea la sigur”. După stăruințele lui s-au jucat, întia oară la București, *Momentele* lui I. L. Caragiale (la teatrul de pe cheiul Țimboviței, azi Municipal), apoi monologul *Chirița în voiaj* și încă două monoloage cu cîntece ale lui Vasile Alecsandri; la Teatrul Maria Filotti, tot el a determinat reluarea piesei *Răzvan și Vidra*, lui i se dădorea incluserea în repertoriul teatrului din Craiova a pieselor în versuri *Legenda funigeilor* și *Fata din dafin*. El a înscris

în repertoriul Teatrului Național din București și a pus în scenă, în anul 1925, *Căsătoria* de Gogol, scoțind în evidență spiritul social al satirei și dovedind cu adevărat talent de pictor al caracterelor, prin felul cum a tratat scenic minunata galerie de tipuri pe care o constituie această capodoperă.

În ultimii zece ani, Victor D. Bumbeschi, deși pensionar — și deseori suferind — a putut totuși să răspundă la multe din sarcinile ce i-au fost încredințate de regimul nostru de democrație populară.

Brăila (unde a fost și director al Teatrului de Stat), Petroșani, Iași — iată trei orașe în care el a lăsat amintirea multor realizări vrednice de laudă.

Recunoscându-i meritele și puterea de muncă, guvernul republicii noastre populare l-a cinstit, acordându-i înalta distincție a *Ordinului Muncii*.

Victor Bumbeschi nu a socotit însă că și-a făcut pe deplin datoria. Se simțea obligat să lase generațiilor viitoare mărturia scrisă, fapte și documente ale epocii teatrale legate de numele unor mari înaintași. Folosind amintirile personale și cercetarea științifică, a dat la lumină o monografie despre Aristide Demetriad. Elev și adept al artei realiste a marelui regizor Gusti, Victor Bumbeschi a fost surprins de moarte având gata o monografie completă a decanului regiei realiste românești.

Al. Pop Marțian

ROCK-AND-ROLL LA DETA!

Detă este o comună din raionul Ciocova, regiunea Timișoara, simpatică și cu oarecare pretenții. În fond, de ce nu le-ar avea? Are lumină electrică, pavaj, 7.000 de locuitori și un club muncitoresc. În Detă se află o fabrică de furnir „Iprofil”, cu aproape o mie de muncitori, un S.M.T., o gospodărie agricolă colectivă „Oleg Coșevoi” și o întovărășire „Înfrățirea”, ceea ce-i conferă o situație de sat-oraș, cu profil industrial-agrar.

Ar fi fost de așteptat ca în această comună mare, cu populația romină, maghiară, sîrbă și germană, să se desfășoare o intensă activitate a teatrului de amatori, mai ales că Detă posedă o sală de spectacole

pe lângă clubul muncitoresc și, pe deasupra un cămin cultural sătesc.

De fapt, a existat o mișcare a echipelor de amatori în anii 1957—1958, cînd artiștii amatori de pe lângă clubul muncitoresc au jucat în limba romină *Nunta Ioanei* de V. Luca, în limba maghiară, *Actorul* (după Nekrasov) și *Totul e foarte bine* de Talvest, iar în germană *Pălăria lui Gerweis* de Hans Gehrler. Echipa teatrală muncitorească din Detă a dat numeroase spectacole în localitate și s-a deplasat, de asemenea, la Stămora, Denta, Bocșa Vasiovei și chiar în Ciocova — capitala raionului.

Dar „frumoasele zile de la Aranjuez”, din anii trecuți, au fost date uitării. La clubul muncitoresc, nu mai există echipe de artiști amatori, deși directorul clubului (Gheorghe Pantea) îți va argumenta cu lux de amănunte și va căuta să te convingă că s-au și pus în repetiție două piese de teatru în limba germană. Dar cu cine și cînd se vor juca, iată un mister pe care îl vei descoperi cu greu.

Să nu rămîneți totuși cu impresia că în lipsa teatrului de amatori, comitetul de întreprindere al fabricii „Iprofil” (președinte: Ștefan Juhasz) și responsabilul cultural au renunțat la ideea de a „culturaliza” masele de muncitori și, suplinind deficiențele căminului cultural sătesc, și pe țărani din Detă. Dimpotrivă! Ce s-au gîndit cei de mai sus? N-avem echipă de teatru? Ei și! Vom înjgheba în schimb un ansamblu de estradă, grozav, încît să-i facem „praf” pe Jean Ionescu, Sergiu Malagamba și turneele „O.S.T.A.” Sala cu 400 locuri ne așteaptă și de fonduri culturale, nu duce lipsă comitetul de întreprindere... Ne-ar mai trebui doar o orchestra și... vedetele.

Și s-au pornit pe treabă. Un „colectiv” condus de învățătorul Constantin Loghin (autorul textelor, regizorul și unul dintre „guriști”), plus soții Maria și Emeric Marosyi, ingineri, felcerul Ștefan Szabo, învățătoarea Jeana Godeanu, inginerul Ioan Ciobanu și alții au încropit un spectacol de estradă, pe care l-au intitulat *Dragoste pe note*. „Clou”-ul, care justifică însă apariția pe scenă în frac și toalete de seară a unor interpreți, a fost alcătuit din slăgăre cosmopolite. În definitiv, de ce să te ostenești jucînd pe scenă un Ion, Gheorghe,